

ОСНОВНІ ШКІДНИКИ ПРИРОДНИЧИХ КОЛЕКЦІЙ

Севастьянова Інна Юріївна
Студентка

Максименко Юлія Вікторівна
к.б.н., доцент
Житомирський державний університет
м. Житомир, Україна

Вступ. / Introduction. Природничі колекції, такі як гербарії, ентомологічні та зоологічні зібрання, є неоціненними науковими ресурсами, що зберігають інформацію про біорізноманіття, еволюцію та екологію. Однак ці колекції постійно знаходяться під загрозою пошкодження різноманітними шкідниками. Основними групами шкідників природничих колекцій є комахи (жуки-шкіроїди, хлібні жуки, молі, сіноїди), гризуни та мікроорганізми (плісняві гриби, бактерії). Ці шкідники можуть завдавати значної шкоди зразкам, знижуючи їхню наукову цінність та збереженість.

Розуміння біології та екології цих шкідників, а також факторів, що сприяють їх розвитку (таких як вологість, температура, світло та забруднення), є критично важливим для захисту та збереження природничих колекцій. Своєчасне виявлення та контроль шкідників може значно подовжити термін життя цінних наукових зразків та забезпечити їх доступність для майбутніх досліджень.

Мета роботи. / Aim. Метою роботи є проаналізувати наукові джерела і встановити основні групи шкідників природничих колекцій, їхні характеристики, способи пошкодження зразків, а також визначити ефективні методи запобігання та боротьби з ними.

Матеріали та методи. / Materials and methods. Дослідження проводилося на основі літературного огляду наукових джерел. Було проаналізовано наукові статті, монографії та технічні звіти, опубліковані за останні 10 років, що стосуються шкідників природничих колекцій.

Результати та обговорення./Results and discussion. В ході дослідження виявлено, що основними шкідниками природничих колекцій є комахи, гризуни та мікроорганізми. Комахи становлять найбільшу загрозу через здатність швидко розмножуватися та пошкоджувати різні матеріали.

Найнебезпечнішими комахами-шкідниками є жуки-шкіроїди (Dermestidae), зокрема *Anthrenus verbasci* та *Dermestes lardarius*. Вони пошкоджують широкий спектр органічних матеріалів, включаючи опудала тварин, ентомологічні колекції та гербарні зразки. Хлібні жуки (Anobiidae), особливо *Stegobium raniceum*, завдають шкоди гербарним зразкам та паперовим матеріалам. Молі з родини Tineidae, такі як *Tineola bisselliella*, пошкоджують текстиль та опудала.

Гризуни, хоч і рідше зустрічаються в контрольованих колекціях, можуть завдати катастрофічної шкоди, пошкоджуючи зразки та забруднюючи колекції.

Плісняві гриби та бактерії становлять серйозну загрозу, особливо в умовах підвищеної вологості. Види *Aspergillus* та *Penicillium* швидко колонізують органічні матеріали, призводячи до їх розкладання та знебарвлення.

Ключовими факторами, що сприяють розвитку шкідників, є підвищена вологість, висока температура, надмірне освітлення та забруднення. Рекомендується підтримувати відносну вологість на рівні 45-55% та температуру 18-20°C для оптимального збереження матеріалів.

Загальний підхід до боротьби зі шкідниками є найбільш ефективним способом захисту колекцій. Він передбачає постійний моніторинг (використання феромонних пасток, візуальний огляд), контроль умов середовища, ізоляцію нових надходжень, застосування фізичних методів (таких як заморожування та контрольовані атмосфери), а також обмежене використання хімічних засобів.

Ефективний захист природничих колекцій вимагає комплексного підходу, що поєднує розуміння біології шкідників, контроль умов середовища та застосування відповідних методів запобігання та боротьби. Постійний моніторинг та адаптація стратегій збереження є ключовими для довгострокового захисту цих цінних наукових ресурсів.

Висновки./Conclusions. Природничі колекції постійно знаходяться під загрозою пошкодження різноманітними шкідниками, серед яких найбільшу небезпеку становлять комахи, гризуни та мікроорганізми. Ефективний захист колекцій вимагає комплексного підходу, що включає регулярний моніторинг, контроль умов середовища, при цьому перед впровадженням будь-яких методів боротьби рекомендується консультація з фахівцями для розробки оптимальної стратегії збереження цих цінних наукових ресурсів.

Список літератури

1. Климишин О.С. Система зберігання гербарних фондів. Наукові записки державного природознавчого музею. Випуск 28. 2012. С. 11-24.
2. Климишин О.С. Умови збереження природничих музейних колекцій. Методичні рекомендації. Львів, 1998. 18 с.
3. Лугач О.О. Фауна фітофагів декоративних рослин в умовах закритого та відкритого ґрунту. 2020. С. 1-59.